

Роман Олійничук,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри безпеки та правоохоронної

діяльності

Західноукраїнського національного

університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4228-1384>

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПРАВООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Розглянуто роль та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. Проаналізовано погляди науковців на категорії, які стосуються ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. Обґрунтовано роль та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. Досліджено взаємодію кримінального аналізу з процесом управління правоохоронною діяльністю. Оцінено роль та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. З'ясовано поняття деяких категорій, що безпосередньо стосуються визначення ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю. Зроблено відповідні авторські висновки щодо ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю.

Ключові слова: кримінальний аналіз, правоохоронна діяльність, управління правоохоронною діяльністю, правоохоронні органи, інформаційно-аналітична діяльність.

Oliynychuk R.

The role and significance of criminal analysis in law enforcement management

The role and significance of criminal analysis in the management of law enforcement activities is considered. The views of scientists on the categories related to the role and importance of criminal analysis in the management of law enforcement activities were analyzed. The role and significance of criminal analysis in the management of law enforcement activities is substantiated. The interaction of criminal analysis with the process of managing law enforcement activities has been studied. The role and significance of criminal analysis in the management of law enforcement activities is assessed. The concepts of some categories that are directly related to the definition of the role and importance of criminal analysis in the management of law enforcement activities have been clarified. A number of relevant author's conclusions have been made regarding the role and significance of criminal analysis in the management of law enforcement activities.

At the current stage of development of Ukrainian society, the safety of its citizens largely depends on the quality and efficiency of law enforcement agencies in our country. The high level of activity of law enforcement agencies directly depends on the professional management of this important and necessary law enforcement field.

Solving those urgent and everyday tasks facing law enforcement agencies require further improvement of analytical activities and information exchange, using the most modern methods of obtaining it for further successful planning, forecasting and management of law enforcement activities.

Analytical support and analytical support for the management of law enforcement activities deserve special attention, which in the future ensures high-quality planning of measures to combat crime.

Today's practice shows the insignificant use, and sometimes direct ignoring and actual underestimation of information and analytical capabilities, as a necessary tool for further successful management of law enforcement activities with the aim of effective functioning of law enforcement agencies in the fight against criminal manifestations. Therefore, this study is quite relevant, as it is related to the study and definition of the role and significance of criminal analysis in the management of law enforcement activities.

Keywords: criminal analysis, law enforcement activity, management of law enforcement activities, law enforcement agencies, information and analytical activity.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства безпека її громадян багато в чому залежить від якості та ефективності функціонування в нашій державі правоохоронних

органів. Високий рівень діяльності правоохоронних органів залежить від професійного управління цією важливою та необхідною правоохоронною сферою.

Вирішення нагальних і повсякденних завдань, які стоять перед правоохоронними органами, потребують подальшого вдосконалення аналітичної діяльності та обміну інформацією, використовуючи найсучасніші методи її отримання для подальшого успішного планування, прогнозування та управління правоохоронною діяльністю.

Особливої уваги заслуговує аналітичне забезпечення й аналітичний супровід управління правоохоронною діяльністю, що гарантує якісне планування заходів з боротьби зі злочинністю.

Поточна динаміка активності організованої злочинності свідчить про низьку ефективність діяльності правоохоронних органів та недостатнє і недосконале управління правоохоронною діяльністю.

Практика сьогодення свідчить про незначне використання, а інколи прямого ігнорування й фактичного недооцінювання інформаційно-аналітичних можливостей як необхідного інструментарію для подальшого успішного управління правоохоронною діяльністю з метою ефективного функціонування правоохоронних органів у боротьбі зі злочинними виявами. З огляду на це дослідження доволі актуальне, оскільки воно пов'язане із дослідженням і визначенням ролі та значення кримінального аналізу в управлінні саме правоохоронною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, які пов'язані із роллю та значенням кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю розглядалися у працях українських вчених, таких як І. А. Федчака, О. В. Власюка, П. Цигикала, О. С. Кіреєвої, Д. Поліщука, М. Швеця, О. М. Клименюка, О. М. Ключова та П. М. Якушко, О. Ф. Кобзаря, В. О. Кучменка, О. М. Івченка та О. М. Герасимчука, В. Б. Захожай та ін.

Зокрема, І. А. Федчак у навчальному посібнику наводить систематизовані теоретичні розробки та практичні рекомендації у сфері кримінального аналізу й діяльності поліції. О. В. Власюк у науковій праці дослідив виникнення та становлення кримінального аналізу в боротьбі зі злочинністю. П. Цигикал приділив увагу кримінальному аналізу як елементу системи інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності. О. С. Кіреєва в науковому дослідженні розглянула кримінальний аналіз як один з елементів у системі протидії терористичним загрозам. Д. Поліщук акцентував свою увагу на стратегічному кримінальному аналізі терористичної загрози прикордонній безпеці та визначенні ступеня впливу її чинників на стан інтегрованого управління кордонами в пунктах пропуску для міжнародного сполучення. М. Швець дослідив концептуальні засади побудови систем управління інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів. О. М. Клименюк розглянув напрями удосконалення механізму державного управління правоохоронною діяльністю. О. М. Ключов та П. М. Якушко у своєму науковому дослідженні звернулися до питання про управління в правоохоронній діяльності. О. Ф. Кобзар у своїй науковій праці розглянув взаємодію як невід'ємну складову управління в правоохоронній діяльності. В. О. Кучменко, О. М. Івченко та О. М. Герасимчук дослідили публічне управління в сфері правоохоронної діяльності. В. Б. Захожай приділив увагу інформаційно-аналітичному забезпеченню управління правоохоронною та соціально-економічною діяльністю (на засадах методології та практики прикладної статистики).

Однак, незважаючи на вагомі та продуктивні наукові здобутки у цьому напрямі, багато аспектів даної проблематики, зокрема питання щодо ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю, все ще малодосліджені та спірні, особливо в їхньому практичному застосуванні.

У зв'язку з цим, **мета дослідження** – визначення ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю з метою їхнього подальшого врахування і застосування в практичній діяльності правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Швидкий та успішний розвиток будь-якої держави неможливий без дієвого й ефективного функціонування в ній всіх органів державної влади. Особливої уваги заслуговує виконавча влада, зокрема, правоохоронні органи, які забезпечують надійну та безпечну діяльність практично всіх суспільних відносин, що виникають в різних сферах сучасного громадянського суспільства. Повсякденні виклики, труднощі та загрози, які постійно випробовують українців на міцність, вимагають від нас швидкого та адекватного реагування. Успішна трансформація правоохоронних органів, а також удосконалення процесу оптимізації управлінської діяльності правоохоронними органами має особливо важливе значення. Адже від компетентного та високопрофесійного управління правоохоронними органами залежить результативність їхньої діяльності в напрямку боротьби з негативними, суспільно небезпечними виявами. В сучасних умовах стан оперативної обстановки в Україні, особливо під час воєнного

стану, продуктивна та цілеспрямована робота правоохоронних органів з протидії злочинності можлива лише в разі їх професійного й результативного управління.

Однак для того управління правоохоронними органами якісно виконувало нагальні завдання, необхідне якісне інформаційне, програмне та комп'ютерне забезпечення. Адже якісне державне управління, невід'ємною складовою якого є управління правоохоронними органами, потребує компетентної, високо-професійної аналітичної підтримки. Забезпечення керівників правоохоронних органів необхідною інформацією щодо майбутнього розвитку подій, які можуть вплинути на стан злочинності, дає змогу їм розробити плани та механізми запобігання небажаним суспільно-небезпечним явищам.

І. А. Федчак у слушно зазначає, що «кримінальний аналіз є діяльністю співробітників правоохоронних органів з використання інтелектуального програмного забезпечення та системного підходу щодо збору відповідної інформації, аналітичного вивчення певних характеристик, тенденцій з метою встановлення взаємозв'язків між фактами, подіями, явищами, суб'єктами та об'єктами, оптимізації управління правоохоронними органами на державному, територіальному рівні та під час вирішення конкретних задач протидії злочинності» [1, с. 16].

В юридичній літературі під правоохоронним органом запропоновано розуміти «державний орган, наділений правами і обов'язками із здійснення правозахисної й правозастосовної діяльності». Виконуючи соціально значущі ролі у сфері права і правових відносин, правоохоронні органи як інституційне владне утворення безпосередньо беруть участь у реалізації правової політики держави. Вони є частиною механізму її організації та реалізації, інструментом правового регулювання суспільних відносин в країні, суб'єктом міжнародних правових комунікацій держави, забезпечують реалізацію норм права, контроль за їх виконанням [10, с. 201].

Термін «правоохоронна діяльність» часто згадується в сучасній юридичній літературі. Однак сьогодні єдиний підходу до визначення цього поняття та його ознак у правовій науці немає, що спричиняє численні дискусії з цього приводу. Така ситуація ускладнюється відсутністю законодавчо визначеного поняття «правоохоронна діяльність».

Правоохоронна діяльність – це одна із форм реалізації функцій держави, що має владний характер і виявляється у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, а також гарантування публічної безпеки і громадського порядку, прав та свобод фізичних і юридичних осіб через застосування примусових заходів спеціально уповноваженими державою органами та службовими особами у чітко визначених законодавством процедурних формах і процесуальному порядку.

Управління правоохоронною діяльністю можна визначити як систематичну діяльність суб'єкта управління у сфері правоохоронної діяльності, наділеного спеціальними владними повноваженнями для прийняття управлінських рішень щодо об'єкта управління, яка направлена на створення та забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі з метою ефективної й результативної боротьби з різними негативними соціальними виявами.

У результаті проведених досліджень можна зробити такі **висновки** щодо ролі та значення кримінального аналізу в управлінні правоохоронною діяльністю:

– кримінальний аналіз відіграє надзвичайну важливу роль в управлінні правоохоронною діяльністю. Адже, завдяки вмілому використанню тих матеріалів, які були отримані в результаті роботи кримінальних аналітиків, керівники можуть вдало спланувати подальші дії щодо використання сил та засобів для забезпечення публічної безпеки та громадського порядку;

– вагоме значення має також кримінальний аналіз під час ухвалення управлінських рішень щодо успішного проведення негласних слідчих (розшукових) дій у процесі здійснення досудового розслідування. Оскільки лише завдяки швидкому та оперативному обміну необхідною інформацією між підрозділами правоохоронних органів можливе своєчасне та обґрунтоване прийняття управлінського рішення для вдалого й ефективного здійснення спеціального заходу з метою запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.
2. Власюк О. В. Кримінальний аналіз у боротьбі зі злочинністю: виникнення та становлення. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 351–356.

3. Цигикал П. Кримінальний аналіз як елемент системи інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Військові та технічні науки.* 2017. № 2. С. 234–240.
4. Кіреєва О. С. Кримінальний аналіз як один з елементів у системі протидії терористичним загрозам. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Військові та технічні науки.* 2017. № 4. С. 143–157.
5. Поліщук Д. Стратегічний кримінальний аналіз терористичної загрози прикордонній безпеці та визначення ступеня впливу її чинників на стан інтегрованого управління кордонами в пунктах пропуску для міжнародного сполучення. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Військові та технічні науки.* 2021. № 4. С. 91–111.
6. Швець М. Концептуальні засади побудови систем управління інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів. *Вісник Академії управління МВС.* 2007. № 1. С. 15–30.
7. Клименюк О. М. Напрями удосконалення механізму державного управління правоохоронною діяльністю. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер.: Управління.* 2012. Вип. 1. С. 231–239.
8. Ключев О. М., Якушко П. М. До питання про управління в правоохоронній діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 1997. № 2. С. 220–224.
9. Кобзар О. Ф. Взаємодія – невід’ємна складова управління в правоохоронній діяльності. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Право.* 2017. Вип. 2 (спецвип.). С. 71–74.
10. Кучменко В. О., Івченко О. М., Герасимчук О. М. Публічне управління в сфері правоохоронної діяльності. *Економіка, управління та адміністрування.* 2019. № 4. С. 199–206.
11. Захожай В. Б. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління правоохоронною та соціально-економічною діяльністю (на засадах методології та практики прикладної статистики). *Статистика України.* 2023. № 1. С. 86–91.

References

1. Fedchak, I. A. (2021). *Osnovy kryminalnoho analizu [Fundamentals of criminal analysis]*. Lviv: Lvivskyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
2. Vlasyuk, O. V. (2012). Kryminalnyy analiz u borotbi zi zlochynnistyuu: vynyknennya ta stanovlennya [Criminal analysis in the fight against crime: origin and development]. *Universytetski naukovy zapysky – University scientific notes, 4*, 351-356 [in Ukrainian].
3. Tsyhykal, P. (2017). Kryminalnyy analiz yak element systemy informatsiynoho zabezpechennya operatyvno-rozshukovoyi diyalnosti [Criminal analysis as an element of the system of information support of operational and investigative activities]. *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Ser.: Viyskovi ta tekhnichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Ser.: Military and technical sciences, 2*, 234-240 [in Ukrainian].
4. Kireyeva, O. S. (2017). Kryminalnyy analiz yak odyin z elementiv u systemi protydyiyi terorystychnym zahrozam [Criminal analysis as one of the elements in the system of combating terrorist threats]. *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Ser.: Viyskovi ta tekhnichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Ser.: Military and technical sciences, 4*, 143-157 [in Ukrainian].
5. Polishchuk, D. (2021). Stratehichnyy kryminalnyy analiz terorystychnoyi zahrozy prykordonniy bezpetsi ta vyznachennya stupenya vplyvu yiyi chynnykiv na stan intehrovanoho upravlinnya kordonamy v punktakh propusku dlya mizhnarodnoho spoluchennya [Strategic criminal analysis of the terrorist threat to border security and determining the degree of influence of its factors on the state of integrated border management at checkpoints for international traffic]. *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Seriya: Viys'kovi ta tekhnichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Military and technical sciences, 4*, 91-111 [in Ukrainian].
6. Shvets, M. (2007). Kontseptualni zasady pobudovy system upravlinnya informatsiynoho zabezpechennya diyalnosti pravookhoronnykh orhaniv [Conceptual principles of building management systems for information support of law enforcement agencies]. *Visnyk Akademiyi upravlinnya MVS – Bulletin of the Academy of Internal Affairs Management, 1*, 15-30 [in Ukrainian].

7. Klymenyuk, O. M. (2012). Napryamy udoskonalennya mekhanizmu derzhavnoho upravlinnya pravookhoronnoyu diyal'nistyu [Directions for improving the mechanism of state management of law enforcement activities]. *Naukovyy visnyk Akademiї munitsypalnoho upravlinnya. Seriya : Upravlinnya – Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Management. Series: Management, 1*, 231-239 [in Ukrainian].
8. Klyuyev, O. M., & Yakushko, P. M. (1997). Do pytannya pro upravlinnya v pravookhoronniy diyal'nosti [To the issue of management in law enforcement activities]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, 2*, 220-224 [in Ukrainian].
9. Kobzar, O. F. (2017). Vzayemodiya – nevidyemna skladova upravlinnya v pravookhoronniy diyal'nosti [Interaction is an integral component of management in law enforcement activities]. *Naukovi zapysky [Tsentralkoukrayinskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Seriya : Pravo – Scientific notes [of Volodymyr Vinnichenko Central Ukrainian State Pedagogical University]. Series: Law, 2*, 71-74 [in Ukrainian].
10. Kuchmenko, V. O., Ivchenko, O. M., & Herasymchuk, O. M. (2019). Publichne upravlinnya v sferi pravookhoronnoyi diyal'nosti [Public administration in the sphere of law enforcement activities]. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya – Economy, management and administration, 4*, 199-206 [in Ukrainian].
11. Zakhohay, V. B. (2023). Informatsiyno-analitychne zabezpechennya upravlinnya pravookhoronnoyu ta sotsialno-ekonomichnoyu diyal'nistyu (na zasadakh metodolohiyi ta praktyky prykladnoyi statystyky) [Informational and analytical support for the management of law enforcement and socio-economic activities (based on the methodology and practice of applied statistics)]. *Statystyka Ukrayiny – Statistics of Ukraine, 1*, 86-91 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.11.2023